

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи
Верховної Ради України

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел./факс: 255-49-56 E-mail: k_reglam@rada.gov.ua

Тимчасовій слідчій комісії
Верховної Ради України з питань
розслідування можливих порушень
законодавства України у
сфері отримання, розподілу,
транспортування, зберігання,
використання за цільовим
призначенням гуманітарної та іншої
допомоги, а також неефективного
використання державного майна,
яке може бути використане
для тимчасового розміщення
внутрішньо переміщених осіб та
забезпечення інших потреб держави

ВИСНОВОК

на проект Постанови Верховної Ради України «Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих порушень законодавства України у сфері отримання, розподілу, транспортування, зберігання, використання за цільовим призначенням гуманітарної та іншої допомоги, а також неефективного використання державного майна, яке може бути використане для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб та забезпечення інших потреб держави», внесений народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Козирем С.В. та іншими (всього 12 підписів) (реєстр. № 10020 від 07.09.2023)

Згідно з електронною резолюцією Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. від 7 вересня 2023 року (електронна картка документа (1306123) Комітет на засіданні 18 вересня 2023 року (протокол № 166) розглянув проект Постанови Верховної Ради України «Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих порушень законодавства України у сфері отримання, розподілу, транспортування,

зберігання, використання за цільовим призначенням гуманітарної та іншої допомоги, а також неефективного використання державного майна, яке може бути використане для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб та забезпечення інших потреб держави», внесений народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Козирем С.В. та іншими (всього 12 підписів) (реєстр. № 10020 від 07.09.2023), на відповідність оформлення та реєстрації вимогам закону, Регламенту Верховної Ради України та прийнятим відповідно до них нормативно-правовим актам.

Відповідно до положень частин другої та четвертої статті 3 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» тимчасова слідча комісія у визначений Верховною Радою України термін, але не пізніше як через шість місяців з дня її утворення, подає Верховній Раді України письмовий звіт про виконану роботу, а також підготовлені нею пропозиції щодо проектів актів Верховної Ради України, висновки, пропозиції та інші матеріали, які надаються народним депутатам України для ознайомлення. Термін звіту слідчої комісії визначається Верховною Радою України у постанові про утворення відповідної комісії.

Верховна Рада України заслуховує звіт про діяльність тимчасової слідчої комісії в будь-який час не пізніше встановленого терміну для її діяльності або на вимогу тимчасової слідчої комісії раніше цього терміну, але не більше двох разів за весь термін її діяльності (частина сьома статті 88 Регламенту Верховної Ради України).

Вимоги до висновків щодо роботи тимчасової слідчої комісії, особливості надання тимчасовою слідчою комісією звіту щодо її роботи визначені положеннями статей 21, 22 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», статей 87, 88 Регламенту Верховної Ради України.

Так, результати розслідування тимчасова слідча комісія викладає в звіті, який повинен містити висновки і пропозиції про факти й обставини, які стали підставами для проведення розслідування; відомості чи обставини, встановлені тимчасовою слідчою комісією, і докази, якими це підтверджується; відомості чи обставини, що не підтвердилися; факти й обставини, які не були перевірені, із зазначенням причин, з яких перевірка не здійснювалася (частина перша статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частина перша статті 88 Регламенту Верховної Ради України).

Слідча комісія при підготовці висновку щодо кожної встановленої обставини проводить голосування. Результати голосування із зазначенням кількості голосів, поданих «за», «проти», «утримався», наводяться у висновку слідчої комісії. Висновок вважається ухваленим, якщо за нього проголосувало більше половини членів слідчої комісії від її складу, затвердженого Верховною Радою України. Усі висновки слідчої комісії оформляються письмово і підписуються головою та секретарем слідчої комісії (частина друга статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України»).

У пропозиціях тимчасової слідчої комісії зазначається, яким чином мають бути використані висновки тимчасової слідчої комісії у разі прийняття Верховною Радою України рішення щодо них. Пропозиції тимчасової слідчої комісії викладаються у проекті постанови чи іншого акта Верховної Ради України і вносяться на розгляд Верховної Ради України народними депутатами України – членами тимчасової слідчої комісії (частина третя статті 21 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частина друга статті 88 Регламенту Верховної Ради України).

У статті 22 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», статті 88 Регламенту Верховної Ради України встановлені вимоги до розгляду Верховною Радою України звіту тимчасової слідчої комісії.

За результатами розгляду висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії Верховна Рада України може прийняти рішення, зокрема, взяти їх до відома; припинити повноваження тимчасової слідчої комісії, а в разі необхідності вирішити питання щодо, зокрема, направлення матеріалів слідчої комісії до Офісу Генерального прокуратора для їх вивчення та відповідного реагування; направити висновки слідчої комісії для реагування згідно із законом відповідному органу державної влади, іншому державному органу, органу місцевого самоврядування чи посадовій особі; опублікувати висновки слідчої комісії у газеті «Голос України» з додержанням вимог закону щодо захисту інформації з обмеженим доступом, у тому числі таємної чи іншої охоронюваної законом інформації.

Комітет зазначив, що 20 вересня 2022 року Верховною Радою України було утворено Тимчасову слідчу комісію Верховної Ради України з питань розслідування можливих порушень законодавства України у сфері отримання, розподілу, транспортування, зберігання, використання за цільовим призначенням гуманітарної та іншої допомоги, а також неефективного використання державного майна, яке може бути використане для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб та забезпечення інших потреб держави (Постанова Верховної Ради України № 2603-IX) (далі – Тимчасова слідча комісія) та визначено, що строк діяльності Тимчасової слідчої комісії становить один рік з дня її утворення, а також що звіт про виконану роботу комісії має бути заслуханий не пізніше шестимісячного строку з дня її утворення, тобто до 20 березня 2023 року.

15 березня 2023 року, в межах шестимісячного строку, народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Козирем С.В. та іншими (всього 12 підписів) було внесено на розгляд Верховної Ради України проект Постанови Верховної Ради України про «проміжний звіт» Тимчасової слідчої комісії (реєстр. № 9106), а також, власне, «проміжний звіт» комісії, у додатку до проекту Постанови, який був розглянутий Комітетом на засідання 17 березня 2023 року.

У свою чергу, 7 вересня 2023 року, в межах строку повноважень Тимчасової слідчої комісії в один рік, народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Козирем С.В. та іншими (всього 12 підписів) внесено на розгляд

Верховної Ради України проект Постанови Верховної Ради України про звіт Тимчасової слідчої комісії (реєстр. № 10020).

Щодо змісту проекту Постанови (реєстр. № 10020) Комітет зазначив, що відповідно до пункту 4 Тимчасовою слідчою комісією пропонується Верховній Раді України «рекомендувати Офісу Генерального прокурора, Національній поліції України, Бюро економічної безпеки України, Державному бюро розслідувань, Національному антикорупційному бюро України, Службі безпеки України забезпечити належне досудове розслідування кримінальних проваджень, відкритих за фактами порушення законодавства у сфері обігу гуманітарної та іншої допомоги, зазначеними у звіті Тимчасової слідчої комісії», що виходять за межі контрольних повноважень Верховної Ради України, оскільки відповідно до положень частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Крім цього, Комітет привернув увагу до позиції Конституційного Суду України, яка викладена у рішенні від 11 квітня 2000 року № 4-рп, зокрема: «Як впливає із статті 19 Конституції України та чинного законодавства, органи державної влади... їх представники не повинні втручатись у діяльність прокуратури..., які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання і досудове слідство..., а також з питань провадження слідчими прокуратури досудового слідства в конкретних кримінальних справах. Це стосується і Верховної Ради України, її органів та народних депутатів України. Такий висновок впливає з того, що Конституція України серед повноважень Верховної Ради України безпосередньо не передбачає здійснення контролю за діяльністю прокуратури, а правом надавати собі додаткові контрольні повноваження шляхом прийняття відповідного закону Верховна Рада України не наділена».

Щодо змісту звіту Тимчасової слідчої комісії про виконану роботу (далі – Звіт) Комітет зауважив таке.

На стор. 19-20 Звіту зазначено, що за результатами заслуховування правоохоронних органів Полтавської та Дніпропетровської області Тимчасовою слідчою комісією прийнято, зокрема, рішення: «визнати незадовільною роботу Головного управління Національної поліції України в Полтавській області щодо кримінальних проваджень № 12022170000000318, № 22022170000000189, № 42021172060000202 та інших, що обговорювалися на засіданні Тимчасової слідчої комісії», а також «визнати незадовільною роботу Головного управління Національної поліції України в Дніпропетровській області щодо кримінальних проваджень № 12022043010000024, № 42023040000000126, № 12023040000000144, № 12023040000000142, № 12023040000000141 та № 12023040000000143».

З огляду на це Комітет зауважив, що форми роботи тимчасових слідчих комісій, їх права та обов'язки, вичерпно визначені на законодавчому рівні – у розділі III Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України». Зокрема, згідно з пунктом 9 частини першої

статті 12 цього Закону України тимчасова слідча комісія має право залучати до участі в розслідуванні працівників органів прокуратури України, Служби безпеки України, Міністерства внутрішніх справ України, податкової міліції за згодою їх керівників, проте наведеними положеннями не передбачено право тимчасової слідчої комісії «визнати незадовільною роботу» правоохоронних органів в конкретних кримінальних провадженнях.

Також Комітет звернув увагу на пункт 9 Висновків Тимчасової слідчої комісії (стор. 86 Звіту), в якому стверджується, що «Існує потреба в удосконаленні Закону України «Про тимчасові слідчі і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» з метою недопущення неоднакового трактування його положень, запровадження відповідальності посадових осіб органів державної влади перед Тимчасовою слідчою комісією за невиконання її законних вимог (ігнорування звернень та запрошень на засідання), належної організації роботи секретаріатів, їх фінансового забезпечення та залучення профільних фахівців.

Відсутність адміністративної чи кримінальної відповідальності за ненадання інформації Тимчасовій слідчій комісії та за неявку на засідання Комісії, враховуючи те, що Тимчасова слідча комісія не наділена правами і повноваженнями правоохоронних органів і не має змоги оперативно отримувати інформацію, користуючись правовими засобами, передбаченими кримінальним процесуальним законодавством, призводить до нівелювання функцій Комісії щодо розслідування та до зосередження роботи Тимчасової слідчої комісії на листуванні, витребовуванні відповідей на свої звернення та забезпеченні присутності запрошених осіб на засідання Комісії.

З метою підвищення ефективності діяльності тимчасових слідчих комісій пропонується: 1) Верховній Раді України прийняти законопроект про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та статті 18 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» щодо встановлення адміністративної відповідальності за недотримання встановлених законом строків надання відповіді на звернення тимчасової слідчої комісії і тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України, ненадання або надання неповної інформації на таке звернення» (реєстр. № 9567 від 07.08.2023), поданий народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії».

Враховуючи це Комітет зазначив, що у своєму експертному висновку¹ Комітет звертав увагу Тимчасової слідчої комісії на те, що відповідно до положень частини першої статті 29 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» посадові особи, службові особи органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого

¹ Експертний висновок Комітету з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України на проект Постанови Верховної Ради України «Про проміжний звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих порушень законодавства України у сфері отримання, розподілу, транспортування, зберігання, використання за цільовим призначенням гуманітарної та іншої допомоги, а також неефективного використання державного майна, яке може бути використане для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб та забезпечення інших потреб держави» (реєстр. № 9106 від 17.03.2023) (протокол № 150).

самоврядування, керівники (або посадові особи, які виконують їх обов'язки) підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань та окремі громадяни за порушення вимог цього Закону несуть адміністративну чи кримінальну відповідальність згідно із законом. Так, зокрема, положеннями частини другої статті 351 Кримінального кодексу України передбачено, що невиконання службовою особою законних вимог тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України, створення штучних перешкод у їх роботі, надання недостовірної інформації – караються штрафом від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Крім цього, за відмову особи, запрошеної тимчасовою слідчою комісією, від давання показань як свідка або за відмову експерта чи перекладача без поважних причин від виконання покладених на них обов'язків експерта чи перекладача під час проведення розслідування слідчою комісією, а також за надання завідомо неправдивих показань, завідомо неправдивого висновку експерта, завідомо неправильного перекладу, зробленого перекладачем, винні особи несуть відповідальність згідно із законом (частина друга статті 29 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», частина перша статті 384, частина перша статті 385 Кримінального кодексу України).

Разом з цим Комітет привертав увагу до положень пункту 3 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», якими було внесено зміни до абзацу першого пункту 27 частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» та передбачено, що Національна поліція України відповідно до покладених на неї завдань здійснює привід осіб за рішенням тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України.

Також Комітет звернув увагу на те, що згідно з пунктом 9 висновків Тимчасової слідчої комісії (стор. 87 Звіту) з метою підвищення ефективності діяльності тимчасових слідчих комісій пропонується «Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України підготувати зміни до законодавства щодо підвищення статусу тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України, покращення організаційного забезпечення їх роботи».

З огляду на це Комітет зазначив, що Комітет вже висловлював зауваження щодо пропозиції Тимчасової слідчої комісії про необхідність підготовки змін до чинного законодавства «щодо підвищення статусу Комісій», через неможливість дійти однозначного висновку щодо змісту цієї пропозиції.

Окремо Комітет привернув увагу до положень частини третьої статті 3 Закону України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», якими передбачено, що питання про заслуховування звіту, висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії позачергово без голосування включається до порядку денного пленарних засідань Верховної

Ради України наступного дня пленарних засідань після дня подання звіту, висновків і пропозицій та розглядається першим на пленарному засіданні.

Враховуючи викладене, Комітет ухвалив експертний висновок на проект Постанови Верховної Ради України «Про звіт Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих порушень законодавства України у сфері отримання, розподілу, транспортування, зберігання, використання за цільовим призначенням гуманітарної та іншої допомоги, а також неефективного використання державного майна, яке може бути використане для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб та забезпечення інших потреб держави», внесений народними депутатами України – членами Тимчасової слідчої комісії Козирем С.В. та іншими (всього 12 підписів) (реєстр. № 10020 від 07.09.2023), та прийняв рішення направити його Тимчасовій слідчій комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих порушень законодавства України у сфері отримання, розподілу, транспортування, зберігання, використання за цільовим призначенням гуманітарної та іншої допомоги, а також неефективного використання державного майна, яке може бути використане для тимчасового розміщення внутрішньо переміщених осіб та забезпечення інших потреб держави.

Голова Комітету

С.В. КАЛЬЧЕНКО

